

У титрах кіно, яке знімається за моїми сценаріями, стоїть ім'я, яке записано у моєму паспорті, — Ірина Чернова. Так вийшло, і я вже не в силі цього змінити. Але я впевнена, що ім'я, яке дають тобі при народженні, навряд чи відображає справжній характер і справжню суть людини. І для своєї першої українськомовної книжки я сама придумала собі ім'я. Усвідомлено збрала до купи склади і літери, що є у іменах дорогих мені людей. Вийшло дивно — Люко Дашвар. Хай так і буде.

Люко Дашвар

www.bookclub.ua

ISBN 978-966-343-741-5

9 789663 437415

Коронація
Слова

2007

Люко Дашвар СЕЛО НЕ ЛЮДИ

КНИЖКОВИЙ
КЛУБ

Люко
Дашвар

СЕЛО
НЕ
ЛЮДИ

Коронація
Слова

2007

ІНТЕР

КНИЖКОВИЙ
КЛУБ

Синього дозволі

Люко Дашвар

СЕЛО
НЕ
ЛЮДИ

Лауреат
конкурсу романів, кіносценаріїв та п'єс
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА - 2007»

ВИДАВНИЦТВО

КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЯ

Харків
2012

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР
Д21

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *Наталя Переверзева*

Малюнки *Андрія Печенізького*

- © Чернова І. І., 2007
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2007, 2010, 2012
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2007

ISBN 978-966-343-741-5 (дод. наклад)

«Коронація слова» створює для вас нову хвилю української літератури — яскраву, різножанрову, захоплюючу, — яка є дзеркалом сьогодення і скарбом для майбутніх поколінь.

*Тетяна та Юрій Логущ,
засновники проекту*

Міжнародний літературний конкурс романів, кіносценаріїв, п'єс, пісенної лірики та творів для дітей «Коронація слова» був заснований за підтримки бренду найпопулярнішого українського шоколаду «Корона». Головна мета конкурсу — сприяння розвитку новітньої української культури.

Література, кіно і театр обрані не випадково, адже саме ці жанри є стратегічними жанрами культури, що формують і визначають зрілість нації.

Метою конкурсу та його завданням є пошук нових імен, видання найкращих романів, стимулювання й підтримка сучасного літературного процесу, кіно й театру і як наслідок — наповнення українського ринку повнокровною конкурентоспроможною літературою, а кіно й театру — якісними українськими фільмами й п'єсами.

koronatsiya.com

Розділ I

Тлухої, як баба Килина, вересневої ночі, коли мамка від утоми просто засинала під татком, а він, чортяка, все не вгамовувався, тринадцятирічна дочка їхня Катерина сиділа на колінках у траві за домом. Очі — якраз на рівні ремінця, яким затягував штани Роман, кремезний чоловік за тридцять, із загрубілими від важкого руками.

Катерина витерла губи, спитала:

— То це і є любов?.. Слизька...

Роман знітився:

— Це... чоловіче молоко.

— А казали... любов.

— Іди... — наче батогом ото.

— Піду... До побачення, дядечку.

— І чого ти мене дядьком звеш, Катерино?

— А як мені вас звати? Ви ж дорослий, а я малолетка.

— Іди, — повторив і сам пішов.

А вона ще довго не йшла. Рукою по траві — роси повні долоньки. Умитися лишень вистачить, а хотілося напитися.

— І що воно тепер у роті? Дні зо два відпльовувати ту любов.

Пішла врешті до хати. Повз мамку під татком. Мамка аж прокинулася.

— Доню, а чого це ти досі не спиш? Завтра ж до школи рано...

А ліжко під мамкою й собі підтверджує: ра-но, ра-но...

— Та нічо'... Не просплю.

Уся Шанівка у свідках: сонцю ще ніколи не вдавалося мамку розбудити. Завжди вона попереду. От і сьогодні: надворі тільки сіріє, а мамка вже підскочила. Татка у бік:

— Льончику, сьогодні ж наша черга до череди. Гайда, гайда!

— Устаю вже...

А мамка собі далі. Усіх по ранжиру:

— Катю! Вставай, доню. Допоможеш таткові. Я до курей, потім у контору. Казали, може, олії за трудовні дадуть чи цукру. Льоною, свиням даси?

Тато — ноги вже в штанях, а в голові одне:

— А поїсти?

— А тобі б усе їсти! — мамка сміється. — Буде, буде...

Я тільки до курей гляну.

І знову доньці:

— Катруся! То допоможеш таткові?

Довелося оченьки розплющити.

— Мамцю, ти ж казала, щоб до школи...

І татко:

— Та чого їй плентатися? Мені зовсім не довіряєш?

Глянув на мамку спідлоба, дверима — грюк! Свиням те грюкання — бальзам на п'яточки. Татко — грюк, вони у відповідь — рох-рох, мовляв, не барися, мерщій до нас, ми за ніч зголодніли, хоч і не схудли.

Мамка на постіль сіла, Катерину обійняла і на вушко:

— Як не підеш із батьком, знову нап'ється... Корови розбредуться, сусіди скаржитимуться... Ану кажи, які у вас сьогодні уроки? Важливі чи не дуже?

— Уроки як уроки...

— То що?..

— Мамо...

— От біда! Добре вже, збирайся до школи.

— Мамо...

— Та нічо'... Може, якось воно й пронесе. Якщо Ромка до батька не приплентається...

— Дядько Роман казав, що треба трактора терміново зібрати, — ляпнула дівка і язика прикусила.

Мамка з подивом:

— І звідки?..

— Ішла від Людки, а біля кіоску мужики тирлувалися. Почула...

— Отож, доню, біля кіоску. Я б тій Тамарці-бізнесменці всі патли повискубувала. Зараза...

— Зара-а-за! — Катерина — ноги з ліжка. Зойкнула: у п'ятку мов гвіздок хто забив.

Мамка з кухні глянула:

— Доню, ти що, боса швендяла?

— Та нічо'...

Дошкандибала до шафки, у шухлядці голку знайшла. Татків одекolon «Лісова пісня» теж згодився. Залила ним усю п'ятку, голкою скабку виколупала, а зверху знов одеколоном. Краса... Татко з двору зайшов — задихнувся:

— Аби добро переводити!

— Та вона лікарем буде, не інакше... — мамка сміється.

— Лікарем... — татко яешню із салом бачить, а тхне вона йому «Лісовою піснею». — А їсти тепер де?! Надворі?..

— Льоню, вже пів на шосту. Не барися, любчику. До череди треба... — мамка вміє вмовляти лагідно.

До шостої ще хвилин двадцять. Мамка з татком із дому здиміли, а в Катерини ще — справ і справ. Води зігріти, вмитися, запахати у маленький поліетиленовий пакет «Adidas» босоніжки, смугасту хустинку, який не який гребінець із дзеркальцем на ручці... ну й книжки із зошитами, якщо увійдуть. А ще ті коси...

Розплелася. Волосся ноги лоскоче. Катерина бідкається:

— Чи обрізати, поки мамки нема?..

І обрізала би, та знадвору чути:

— Ка-атя! Кать! Ти до школи підеш?

Катерина з дому вискочила:

— Люд! Зайди! Я зараз...

Біля хвіртки — руда Людка при повному параді. У голові дві дивовижні заколки, кожна з картоплину завбільшки: одна на маківці, друга на потилиці. А з-під заколок рідке руде волосся стирчить. Губи червоним наведені, спідничка коротка. Якби не чоботи гумові — картинка. Катерині заздрощі аж дух забили.

— Людка... Ти така красива...

— Цілий ранок збиралася! — Людка дівка серйозна. — А ти? Чекати не буду...

— Будеш, будеш... Та ходи сюди. Я швидко.

Людка заколки помацала — на місці. По вулиці оком пройшлася... Онде Сашко із Сергієм ідуть! Чого ж їй у Катерининій хаті час гаяти?

— Тут почекаю. Збирайся скоріше.

Як для Людки з Катериною, то й Сашко, і Сергій — хлопці дорослі. Уже по п'ятнадцять обом. У школі кажуть, всіх одно-класниць устигли перемацати, а може, й того більше.

Людка оченятами стрельнула: і Сашко симпатичний, і Сергій незгірший. Якби ж то їй вибирати! Сашко, хоч і невисокий, зате міцний. А очі... Такі ясно-сині, такі глибокі... Як озера. Та й ніс — нічого, не картоплина. А Сергій, той вищий. І волосся в нього в'ється. І голос красивий, коли матюки не гне. Ет, якби ж то Людці вибирати!

— Привіт, джентльмени. Куди зібралися? — Людка аж занадто голосно вигукнула, навіть Катерина в хаті почула.

У Сашка із Сергієм зранку серйозна розмова. Так захопилися, що Людчине вітання збило їх із пантелику.

— Що? — Сашко аж зупинився. — Людка нам щось крикнула?

Сергій іще на своїй хвилі.

— Саня, я от думаю... Спочатку треба дівку знайти... Щоби погодилася. А потім уже... З тим парафіном... У тебе свічки вдома є?

— Не знаю... — Сашко до Людки обернувся. — Люда! Ти нам щось казала?..

Людка чогось розгубилася.

— Вам... Кажу, привіт, джентльмени...

— Знову книжок начиталася?! — розреготався Сашко, а Сергій — руками по матні:

— Джентльмени мають члени! Ти про це, Людка?..

— От дурний! — Людка ледь од сліз утрималася. Хвірткою грюк — і до Катерини в хату.

— Ти скоро?!

Сашко штовхонув Сергія.

— Навіщо ти так?.. Вона ж мала.

— Мала?! А губи вже намазала. І спідниця — аж труси видно.

— Які труси?

— Червоні, — збрехав Сергій і оком не повів. — Не віриш, задери і перевір.

— Пішли... — Сашко на Катеринин дім глянув. — А от, приміром, Катька... Заради неї можна спробувати... того... з парафіном.

— Тоді Людка — моя! — Гоц — і є рішення в Сергія.

— Тільки підготуватися треба. Так усе зробити, щоби вони не втекли, — Сашко йому.

— Саня! Коли вони побачать оте диво... Вони помруть од щастя.

Катерина швидше би зібралася, але ті Людчині заколки... Стоять перед очима, хоч лусни. І так Катерина косу крутила, і сяк... У дзеркало гляне й зітхне: одне слово — малолетка.

Врешті вийняла з пакету «Adidas» смугасту хустину, обмотала косу... Ну, нібито й нівроку. А тут і Людка:

— Ти скоро?!

— Ідемо.

Катерина — пакет у руки, ноги — в чоботи гумові.

— Людка, а ти босоніжки часом не забула?..

— Чого б це?..

* * *

Шанівка так ловко причаїлася у низині між пагорбами, наче од ворогів ховалася. Здавалося, впадеш сюди з неба — так навіки й залишишся. Аж ні.

За Шанівкою — три ґрунтові дороги. Після дощу всі три — суцільне болото. Однією підеш — за п'ять кілометрів потрапиш до сусідньої Килимівки зі школою, куди шанівські діти бігають, та облізим клубом, де дядько Степан вечорами п'є горілку з мужиками, а як нап'ється, то горлає:

— Усе! Крапка! Тепер — тільки пісня!

Баби дочекатися не можуть, коли ж він, аспид, уже наклюкається, бо після того дядько Степан хапається за акордеон і таке виробляє, що сльози самі котяться.

— Ой ти, дівчино, з горіха зерня... — ридаючим різноголоссям підспівує вся Килимівка, аж доки Степанова дружина Маруся, що у Килимівці вчителює, не схаменеться:

— Йой, бісів син! Уже й спати часу нема. Гайда додому. Завтра ж до школи.

І так виходить, ніби всім килимівцям на ранок до школи. Чи, може, у вчительки Марусі просто голос грізний, бо після її слів пісня гасне і село німіє.

Друга дорога веде до розвалені ферми, де колись, мамка казала, три тисячі корів ревли, їли комбікорм, доїлися та давали роботу тоді ще великій Шанівці.

За фермою — глиняна мазанка глухої бабки Килини, і другу дорогу ще видко серед будяків — не тому, що шанівці полюбляють ходити до розтросненої будівлі та згадувати добрі часи, а тому що дня не минає, щоби хтось із них не завітав до баби Килини.

— І як її, стару відьму, земля тримає! — дивується мамка, а в самої як одного дня рука чогось розпухла, то не до фельдшерки Віри у Килимівку помчалася, а до баби Килини. То ж бо й воно.

Третя дорога незабаром уже стежинкою стане. Ніхто із шанівців не розуміє, хто й навіщо проклав свого часу цю колію до кургану, що височіє біля села. Навіть баба Килина каже, що як була ще малою, так шляху до Килимівки і до ферми не було, а от широкий шлях до кургану вже був.

Катерина любить набрати повну кишеню насіння, видертися на маківку кургану й лузати. І — щоби нікого поряд.

— Увесь світ перед очима! — шепоче собі та роздивляється. — Онде Килимівка, ліс, озеро... Там бабка Килина... А он татко з дядьком Романом п'ють під комбайном. Господи, а якою ж великою була Шанівка...

Так і є. Шагреневе зменшення Шанівки з кургану добре видно. Життя тліє на єдиній кривенькій вулиці Імені Леніна: до неї з двох боків притулилися півтора десятка домів, Тамарчин кіоск, постамент, на якому колись гіпсова колгоспниця з гострим серпом стояла в позі ніндзя. Поряд — господарство шанівського магната Залусківського: контора, олійня, три трактори, комбайн, вантажний ЗІА і кроляча ферма. От і все. А далі глянеш — пунктиром прориваються з бур'янових хащ остови покинутих хат, колишня шанівська школа, розтягнута по цеглині, глибоченна яма, яку колись вирили, аби шанівським дітям басейн облаштувати, бетонні стіни будинку культури й магазину. Катерині чомусь особливо магазину шкода.

— Може, люди пішли, бо магазин закрили... — думає.

Катя з Людкою вийшли за село і стали. Людка вкотре помацала заколки й зиркнула на подругу:

— Ти якась не така...

— Та думаю... Може, не до школи...

— А куди?

— До баби Килини.

— Стиць, моя радість! Я тебе чекала...

— Людка, мені треба.

— Якась ти не така...

— Мені треба...

Людка згадала, як цілісінький ранок наводила красу, щоби шокувати хлопців у школі. Невже дарма?! Через цю вперту Катьку ані Людчиних заколок, ані спіднички ніхто не побачить, бо йти до школи без подруги Людці зовсім не мріялося.

— Катрисяю... Благаю. А потім я з тобою до Килини.

— Хай так.

Дівчата ступили у багнюку, що вела до Килимівки, години зо дві місили її, але до школи майже вчасно прийшли, ще й із ногами непотомленими. Звикли.

Килимівська школа нахабно займала один із найкращих будинків села, що зберігся ще з довоєнних часів. Казали, свого часу тут, на двох поверхах кам'яної будівлі, у всіх її дванадцяти кімнатах із пічним опаленням, розміщувалася сільська лікарня.

— А от і брехня! — не вірила Катерина. — Де ж стількох лікарів набрати? Онде тітка Віра, фельдшерка килимівська. Сидить у ФАПі, як музейний експонат. Одна на всі десять квадратних метрів. Хоч би хто зайшов.

— Якщо ти, Катерино, будеш так часто уроки прогулювати, то доведеться школу до приміщення ФАПу переводити, — відповідала на уроці історії вчителька Марія Іванівна, яку поза очі всі звали просто Марусею.

— Хіба я одна, — протестувала Катерина на Марусині закиди.

— То ж бо й воно, — відповідала Марія Іванівна на уроці математики. — У класі всього вісім голів, та й ті — відсутні.

— Ми з мамкою картоплю копали, — виправдовувалася Катерина.

— А після школи картопля не копається?.. — запитувала Марія Іванівна на уроці фізики. — Не можу ж я проводити уроки, коли у класі двоє чи трое учнів.

— Хіба я винна, що інші не ходять? — дивувалася Катерина.

— Учися за себе відповідати, — одказувала Марія Іванівна на уроці англійської. — Невже хочеш у Шанівці залишитися й коровам хвосту крутити?

— Не хочу, — лякалася Катерина.

І може, саме після сперечань із Марусею якось запитала... Та не себе.

— Людка, ти ким будеш?

Людка до дорослого життя готувалася серйозно.

— Я буду королевою Шанівки, — відкрила таємницю. — Тільки... цить! Нікому.

— Королевою... Це як?

Видавництво Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
www.trade.bookclub.ua

ГУРТОВИЙ ПРОДАЖ КНИГ ВИДАВНИЦТВА

ХАРКІВ

ДП з іноземними інвестиціями
«Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»»
61140, г. Харків-140, просп. Гагаріна, 20-А
тел/факс +38 (057) 703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

КИЇВ

ПП «Букс Медіа Тойс»
04655, м. Київ, просп. Московський, 10-Б, оф. 33
тел. +38 (044) 351-14-39,
+38 (067) 572-63-34,
e-mail: booksmt@rambler.ru

ЗАПОРІЖЖЯ

ФОП Савчук Ю.Д.
69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 18
тел. +38 (050) 347-05-68
e-mail: vega_center@i.ua

ДОНЕЦЬК

ТОВ «ІКЦ «Кредо»»
83096, м. Донецьк, вул. Куйбишева, 131-Г
тел. +38 (062) 345-63-08, +38 (062) 348-37-92, +38 (062) 348-37-86
e-mail: fenix@kredo.net.ua
www.kredo.net.ua

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

служба роботи з клієнтами:

тел. +38 (057) 783-88-88
e-mail: support@bookclub.ua
Інтернет-магазин: www.bookclub.ua
«Книжковий клуб», а/с 84, Харків, 61001

Літературно-художнє видання

ДАШВАР Люко
Село не люди

Збережено авторську стилістику й пунктуацію

Головний редактор *С. С. Скляр*
Відповідальний за випуск *О. Е. Лісовикова*
Редактор *Г. В. Коваленко*
Художній редактор *Н. В. Переверзєва*
Технічний редактор *А. Г. Верьовкін*
Коректор *А. О. Тимченко*

Підписано до друку 11.09.2012. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Warnock». Ум. друк. арк. 14,28.
Дод. наклад 3000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів
у ТОВ «Фактор-Друк»
м. Харків, вул. Саратовська, 51

Спонсори та партнери конкурсу «Коронація слова»

Спонсори

Інформаційні партнери

